

Sygn. akt I UK 217/17

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania R. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
Oddziałowi w O.

o wysokość zadłużenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 marca 2018 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł.
z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa .../16,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 grudnia 2016 r. oddalił apelację odwołującej się R. K. od wyroku Sądu Okręgowego w K.z dnia 18 listopada 2015 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 czerwca 2015 r., stwierdzającej, że jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy w łącznej kwocie 33.212,94 zł.

W sprawie tej ustalono, że ubezpieczona mieszka w Polsce i od 1 lutego 2006 r. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zawierania umów ubezpieczenia na rzecz PZU. W dniu 10 września 2012 r. złożyła w organie rentowym oświadczenie o zatrudnieniu w Wielkiej Brytanii i dokonała wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności

gospodarczej w Polsce. W postępowaniu o ustalenie właściwego ustawodawstwa dotyczącego podlegania ubezpieczeniom społecznym polski organ rentowy w dniu 7 sierpnia 2013 r. wydał decyzję stwierdzającą, że odwołująca się z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia 1 września 2012 r.

Odwołanie od tej decyzji było przedmiotem postępowania sądowego, które zakończyło się prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 20 listopada 2014 r., oddalającym apelację odwołującej się od negatywnego dla niej wyroku Sądu Okręgowego z dnia 10 grudnia 2013 r.

W konsekwencji 28 kwietnia 2015 r. organ rentowy skierował do odwołującej się zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie nieopłaconych składek za okres od września 2012 r. do lutego 2013 r. wraz z należnymi odsetkami. Odwołująca się w piśmie z 19 maja 2015 r., nadal twierdziła, iż w myśl przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 88/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r., jako osoba dotychczas prowadząca na terytorium Polski działalność gospodarczą podlega od daty podjęcia pracy najemnej w innym niż Polska kraju członkowskim - ustawodawstwu tego drugiego państwa, tj. Anglii. Odwołująca się nie kwestionowała kwot podanych w zaskarżonej decyzji określających jej zadłużenie, lecz podważała tytuł podlegania ubezpieczeniu społecznemu w Polsce. Sądy obydwu instancji uznały, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż prawomocny wyrok rozstrzygnął o tym, że odwołująca się osoba prowadząca działalność gospodarczą w Polsce nie podlegała ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy najemnej w Anglii, ale od dnia 1 września 2012 r. podlega obowiązkowo polskim ubezpieczeniom społecznym. Wniesiona od tego wyroku skarga o wznowienie postępowania została odrzucona.

Natomiast przedmiotem odwołania w niniejszej sprawie było zadłużenie odwołującej się z tytułu nieopłaconych składek w Polsce, którego wysokości nie kwestionuje, a jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej powinna obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy (art. 6 ust. 5 w związku z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.).

W skardze kasacyjnej ubezpieczona zarzuciła naruszenie: 1/ art. 288 akapit 2 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.; dalej: TFUE) w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.Ur. UE C 2008.115; dalej: TUE) przez niezastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia na podstawie przepisów prawa krajowego, zamiast na podstawie przepisów rozporządzeń unijnych, 2/ art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 przez błędną wykładnię i ustalenie pojęcia „pracy najemnej” bez uwzględnienia autonomiczności tego pojęcia prawa unijnego, zdefiniowanej w rozporządzeniu podstawowym, które wyczerpująco zinterpretowane w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) nie może podlegać ocenie z punktu widzenia krajowych przepisów prawa pracy, definiujących stosunek pracy, przez co w konsekwencji doszło do niewłaściwego zastosowania art. 22 k.p., 3/ art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 „przez błędną wykładnię i zobowiązanie ubezpieczonej do przedstawienia organowi rentowemu dokumentów i dowodów potwierdzających wykonywanie pracy i przerzucenie na nią ciężaru dowodu rzeczywistego wykonywania pracy w innym państwie członkowskim”, 4/ art. 11 ust. 2 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 przez niewłaściwe zastosowanie, gdyż w sprawie miał zastosowanie art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia, bo ubezpieczona wykonywała nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną w Wielkiej Brytanii, 5/ art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego przez zaniechanie przez organ rentowy niezwłocznego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z uzyskaną informacją, a zamiast tego wszczęcie postępowania wyjaśniającego i odwołanie się do informacji uzyskanej z brytyjskiej instytucji ubezpieczeń społecznych, której ustalenia nie są prawnie wiążące dla polskiego organu rentowego, 6/ art. 58 § 2 i art. 83 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że zawarta umowa o pracę z pracodawcą brytyjskim była nieważna, sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i z celem systemu ubezpieczeń społecznych, a nade wszystko służyła obejściu przepisów ubezpieczeń społecznych lub świadczyła o jej pozorności, podczas gdy zasady współżycia społecznego nie zostały naruszone zachowaniem ubezpieczonej, a cel umowy i sposób wykonywania obowiązków obligacyjnych wynikających z umowy nie był niezgodny z prawem, a w

konsekwencji sporna umowa o pracę wywoływała skutki z niej wynikające tak w sferze prawa cywilnego, jak i ubezpieczeń społecznych, 7/ art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 9 ust. 2 i art. 18 ust. 8 ustawy systemowej w związku z art. 2 Konstytucji RP przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zawarta przez ubezpieczoną umowa o pracę z pracodawcą brytyjskim miała na celu obejście przepisów polskiego prawa ubezpieczeń społecznych i opłacanie zdecydowanie niższej składki na ubezpieczenia społeczne, niż należna z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej na terenie RP, podczas gdy treść umowy o pracę z brytyjskim pracodawcą nie pozostaje w sprzeczności z przepisami prawa, a jej cel nie zmierzał do obejścia prawa polskiego, 8/ art. 65 § 2 k.c. przez błędną wykładnię i pominięcie przez Sąd Apelacyjny, iż przy dokonywaniu wykładni treści umowy należy badać zgodny zamiar stron i cel zawarcia umowy o pracę z pracodawcą brytyjskim, która nie była pozorną czynnością prawną, 9/ art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i pominięcie obarczającego polski organ rentowy ciężaru wykazania okoliczności, na które się powoływał, jakoby umowa została zawarta w celu obejścia ustawy ze skutkiem nieważności umowy, 10/ art. 233 § 1 k.p.c. przez błędne zastosowanie „skutkujące kwalifikowanym naruszeniem granic swobodnej oceny dowodów i dowolne przyjęcie, że umowa została zawarta przez ubezpieczoną wyłącznie w celu pozyskania dodatkowego tytułu do ubezpieczenia społecznego, a nie w celu świadczenia pracy i nabycia wierzytelności w postaci wynagrodzenia”, 11/ art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i niewyjaśnienie podstawy prawnej zaskarżonego wyroku w zakresie „podstawy przypisania czynności prawnej dotkniętej sankcją bezwzględnej nieważności”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca twierdziła, że w sprawie zachodzi „istotna rozbieżność pomiędzy zaskarżonym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego oraz ugruntowaną linią orzecznictwa w przedmiocie podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz - na tej podstawie - obowiązkowo ubezpieczeniom społecznemu, emerytalnemu i rentowym na terenie RP z tytułu wykonywania pracy najemnej na terenie UE” oraz twierdziła, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku

Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez stwierdzenie, że ubezpieczona nie podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej został oparty na przesłankach przedsądu określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. z uwagi na rzekomą rozbieżność w orzecznictwie lub oczywiste uzasadnienie skargi. Tymczasem w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość twierdzenia o oczywistej zasadności skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990 oraz z 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355). Z tego spostrzeżenia wypływa wniosek, że co najmniej jedna z „konkurencyjnych” przesłanek wskazanych jako uzasadnienia przyjęcia skargi kasacyjnej jest chybiona. Ponadto wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie może opierać się jedynie na wskazaniu jednej z okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej, ale wymaga też odpowiedniego uzasadnienia (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Wbrew stanowisku skarżącej we wskazanym w skardze kasacyjnej zakresie, nie występuje rozbieżność orzecznictwa sądowego. W wyroku Sądu Najwyższego, który powołała skarżąca, jak i wyroku z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13 (LEX nr 1545145) Sąd Najwyższy wyjaśnił tylko tyle, że zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i polskie sądy ubezpieczeń społecznych nie mają kompetencji do samodzielnej weryfikacji stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim osoby wnoszącej o ustalenie ustawodawstwa właściwego, a ponadto instytucje ubezpieczeń społecznych zainteresowanych państw porozumiały się w kwestii niepodlegania skarżącej brytyjskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego. Gdyby w takiej

sytuacji przychylić się do stanowiska skarżącej, to nie podlegałaby ona żadnemu systemowi ubezpieczeń społecznych z tytułu pracy lub działalności pozarolniczej wykonywanej w dwóch państwach unijnych, co jest wykluczone w prawie wspólnotowym.

Dalsze kontrowersje w tym zakresie nie mogły być weryfikowane przy orzekaniu w przedmiotowej sprawie, która już nie dotyczyła ustalenia właściwego ustawodawstwa podlegania przez ubezpieczoną polskim ubezpieczeniom społecznym, bo to zostało prawomocnie orzeczone wyrokiem Sądu drugiej instancji z dnia 20 listopada 2014 r., III AUa .../14, od którego została odrzucona skarga o wznowienie postępowania, a następnie oddalone zażalenie wniesione w tej sprawie do Sądu Najwyższego. Wobec powagi rzeczy osądzonej w zakresie podlegania polskim ubezpieczeniom społecznym została wydana decyzja z dnia 23 czerwca 2015 r. o zadłużeniu składkowym ubezpieczonej z tytułu prawomocnie orzeczonego obowiązku podlegania polskim ubezpieczeniom społecznym. Tymczasem poddana procedurze przedsądu skarga kasacyjna nadal zmierzała w istocie rzeczy do podważenia powagi rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem, który przesądził o obowiązku podlegania skarżącej polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych, przeto taki skutek prawomocnego wyroku (art. 366 k.p.c.) nie może być w dalszym ciągu kontestowany tym razem w postępowaniu odwoławczym od składkowej decyzji wymiarowej, zobowiązującej skarżącą do uregulowania zaległości składkowych z tytułu prawomocnie osądzzonego obowiązku jej podlegania polskim ubezpieczeniom społecznym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

kc